

механізму конкурсного допуску до обслуговування пасажирських автомобільних перевезень та ін.

Література

1. Теория государства и права : учебник для юридических вузов и факультетов. / под ред. В. М. Корельского и В. Д. Перевалова - М. : Издательская группа ИНФРА М - НОРМА, 1997. - 570 с.

2. Нерсисянц В. С. Проблемы общей теории права и государства : [учебник для вузов] / Под общ. ред. члена-корр. РАН, д. ю. н., проф. Нерсисянца В. С.]. - М. : Издательская группа НОРМА-ИНФРА М, 1999. - 832 с.

3. Комаров С. А. Общая теория государства и права: [учебник] / С. А. Комаров // 4-е изд., переработанное и дополненное. - М. : Юрайт, 1998. - 416 с.

4. Курс адміністративного права України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Суцценко [та ін.]. - 2-ге вид., перероб. і дооп. - К. : Юрінком Інтер, 2013. - 872 с.

5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : [підручник] / Ольга Федорівна Скакун - Харків: Консум; Ун-т внутр. справ, 2006. - 656 с.

6. Лазарев В. В. Общая теория права и государства : учебник / Под. ред. В. В. Лазарев. - М. : Юрист, - 1994. - 360 с.

7. Ростовщиков И. В. Реализация прав личности в деятельности органов внутренних дел : [учебное пособие].

/ И. В. Ростовщико - Волгоград : ЮИ МВД Российской Федерации, 1996. - С. 21, 142.

8. Пікуля Т.О. Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. / Пікуля Тетяна Олександрівна - К., 2004. - 203 с.

9. Рубан А. Є. Адміністративно-правові засади державного контролю у галузі автомобільних перевезень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Рубан Андрій Євгенович. - ХНУВС.- Х.: 2009.-226 с.

10. Шерендяк Ю.С. Статистичний аналіз та оцінка автомобільної промисловості України/ Ю.С. Шерендяк - [Електронний ресурс]. - Режим доступу-<http://наука.kushnir.mk.ua>.

11. Транспортне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [М. Л. Шелухін, О.І. Антонюк, В.О. Вишнівецька та ін.]; за ред. М. Л. Шелухіна. - К.: Ін Юре, 2008. - 896 с.

12. Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року: Розпорядження КМ України від 20.10.2010 № 2174-р. // ОВУ. - 2010. № 92.

Присяжнюк А. В.,
здобувач ОДУВС

Надійшла до редакції: 27.12.2015

УДК 343.2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ СПОРИ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Ситніченко О. М.

Стаття присвячена дослідженню поняття та змісту адміністративно-правових спорів як різновидів публічно-правових. Звернуто увагу на відсутність нормативно-правового закріплення даної категорії. У роботі наведено класифікаційну характеристику адміністративно-правових спорів та наголошено, що кожен із наведених видів адміністративних спорів представлений своїми суб'єктами та відповідною процедурою адміністративного вирішення.

Ключові слова: публічно-правовий спір, адміністративно-правовий спір, адміністративне судочинство, адміністративна юрисдикція, адміністративний судовий процес.

Статья посвящена исследованию понятия и содержания административно-правовых споров как разновидности публично-правовых. Обращено внимание на отсутствие нормативно-правового закрепления данной категории. В работе приведено классификационную характеристику административно-правовых споров и отмечено, что каждый из указанных видов административных споров представлен своими субъектами и соответствующей процедурой административного решения.

Ключевые слова: публично-правовой спор, административно-правовой спор, административное судопроизводство, административная юрисдикция, административный судебный процесс.

The article is devoted to the concept and content of administrative-legal dispute as a kind of public law. Attention is drawn to the lack of legal fixation of this category. The paper presents the classification

characteristics of administrative disputes and stressed that each of these types of administrative disputes submitted its subjects and procedures of administrative solution.

Key words: public legal dispute, administrative and legal dispute, administrative proceedings, administrative jurisdiction, administrative judicial process.

Сучасний стан розвитку суспільних відносин в Україні набуваючи різностороннього змісту та форм характеризуються проблемністю дотримання конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також права на захист та їх відновлення у випадку порушення. Варто зауважити, що лівова частка порушень прав та свобод приватних осіб припадає на їх відносини з органами публічної адміністрації. Саме у цій площині ми можемо спостерігати найбільшу кількість адміністративно-правових спорів, що пов'язані з виникненням правових конфліктів.

Варто зауважити, що впродовж одинадцяти років в Україні сформовано та функціонує система адміністративного судочинства. Однак з внесенням до Конституції України змін щодо правосуддя, серйозних змін зазнає система адміністративних судів, зокрема ліквідація Вищого адміністративного суду України. Варто з цього приводу навести думку професора В.М. Бевзенка, який зазначає, що "можливо це і потрібно, але, ліквідувавши Вищий адміністративний суд України і набравши нових суддів, чи буде запропоновано дієвий інструмент для розв'язання адміністративних спорів? Чи будуть нові судді в Касаційному адміністративному суді належно обізнані із адміністративним правом і готові правильно захищати суб'єктивні права, якщо вони не знатимуть судову практику, до якої йшов понад десяток років і Ви-

щий адміністративний суд, і всі адміністративні суди? Я маю великі побоювання, що новостворений Касаційний адміністративний суд запрацює належно, ефективно у потрібний час” [1].

Все ж повертаючись до поняття “публічно-правовий спір”, варто наголосити, що законодавець не наводить в понятійному апараті такого визначення, хоча підводить читача до цього через поняття “справа адміністративної юрисдикції” як переданого на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спіру, у якому хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб’єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень [2].

Така позиція законодавця, на нашу думку, свідчить про те, що публічно-правові спори виникають виключно за участю суб’єктів владних повноважень. Однак як показує практика, значна частина адміністративних справ, що розглядаються в адміністративних судах, а саме у Вищому адміністративному суді України належить до публічних спорів у системі виборчого права та проведення референдуму.

А це у свою чергу, відповідно до ст. 175 та 176 КАС України передбачає участь в судовому процесі кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб’єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб’єктів виборчого процесу.

Ще більше коло учасників адміністративного судового процесу можна навести у ст. 174 КАС України, які практично віддалені від поняття суб’єкт владних повноважень, як то: засоби масової інформації, інформаційні агентства, підприємства, установи, організації, їхні посадові та службові особи, творчі працівники засобів масової інформації та інформаційних агентств, які порушують законодавство про вибори та референдум [2].

Варто наголосити, що серед науковців та практиків досить часто синонімічно вживається поняття “адміністративно-правовий спір”, що пояснюється однаковістю ознак, які характерні для цієї категорії спорів. Більше того, вона можуть вирішуватися як в судовому, так і в адміністративному порядку.

Разом з тим, проводити паралель між публічно-правовим та адміністративно-правовими спорами є методологічно не вірним, з позиції того, що публічно-правовими спорами є також і конституційно-правові та кримінально-правові спори. На нашу думку, адміністративно-правовий спір є різновидом публічно правового, оскільки, як наголошують вчені, його розуміють як прояв об’єктивних і суб’єктивних протиріч, які виражаються у протидії сторін, тобто спостерігається ситуація, коли суб’єкти взаємодії прагнуть досягнення таких, що взаємно виключають чи суперечать одна одній цілі.

Окрім цього, зарубіжні вчені вже тривалий час наголошували, що спір варто відносити до категорії адміністративних, якщо юридичне питання, що складає зміст спору, є питанням адміністративного права [3, С. 10; 4, С. 30].

Дещо своєрідне бачення адміністративного спору у В. Ф. Фролова, який вважає, що спір є претензією, в якому одна сторона відстоює свою позицію про предмет спору [5, с. 173].

На проблему сутності адміністративних спорів своє

бачення висловлює і Е.Б. Лупарев, на думку якого спір виступає власне типом правовідносин, який характеризується наявністю протиріч сторін, викликаних конфліктом інтересів або неспівпаданням поглядів [6, с. 134].

Що стосується думки вітчизняних науковців, то як зазначає професор Ю.П. Битяк, незважаючи на те, що право людини і законний інтерес - це різні суспільні категорії, вони тісно пов’язані, адже їм притаманні спільні риси, зокрема вони: а) передбачають задоволення інтересів особи, служать способами правового оформлення таких інтересів; б) мають диспозитивний характер; в) виступають самостійними елементами правового статусу особи; г) становлять собою юридичні дозволи й гарантуються державою, тобто є об’єктами правової охорони й захисту. Аналіз саме спільних рис зазначених категорій, на думку науковця, дозволяє стверджувати, що при оскарженні до суду актів, дій або бездіяльності органів влади предметом захисту може бути не тільки порушене суб’єктивне право, а й законний інтерес [7, С. 56-57].

У свою чергу Б.О. Карась, адміністративно-правовий спір пропонує розглядати як переданий на розгляд і вирішення компетентному органу юридичний конфлікт, що виникає між фізичною або юридичною особою та органами публічної адміністрації, їх посадовими чи службовими особами, або органами місцевого самоврядування [с. 134].

Важливим у дослідженні адміністративно-правових спорів є розгляд їх предмету, а саме суб’єктивних прав і обов’язків, щодо яких у зв’язку з прийнятим адміністративним актом виникли розбіжності, а також питання про законність самого адміністративного акта. Крім того, до предмету адміністративного спору можуть входити питання про порушення адміністративним актом законних інтересів.

У зв’язку з цим, варто навести перелік поширення юрисдикції адміністративних судів на правовідносини, що виникають у зв’язку із здійсненням суб’єктом владних повноважень владних управлінських функцій, а також у зв’язку з публічним формуванням суб’єкта владних повноважень шляхом виборів або референдуму. Так зокрема, юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема:

- 1) спори фізичних чи юридичних осіб із суб’єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності;
- 2) спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;
- 3) спори між суб’єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень;
- 4) спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів;
- 5) спори за зверненням суб’єкта владних повноважень у випадках, встановлених Конституцією та законами України;
- 6) спори щодо правовідносин, пов’язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму;
- 7) спори фізичних чи юридичних осіб із розпорядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації;
- 8) спори фізичних чи юридичних осіб щодо оскар-

ження рішень, дій або бездіяльності замовника у право-відносинах, що виникли на підставі Закону України "Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони", за виключенням спорів, пов'язаних із укладенням договору з переможцем переговорної процедури закупівлі, а також зміною, розірванням і виконанням договорів про закупівлю [2].

Дослідження змісту адміністративно-правових спорів набуває своєї важливості та мети, за умови здійснення їх характеристики. Зазвичай використання такого класифікаційного критерію як предмет оспорування забезпечує можливість розгляду вказаних спорів з практичної сторони.

На нашу думку, така класифікація представлена спорами щодо:

- нормативно-правових актів,
- індивідуальних актів,
- дій або бездіяльності органів владних повноважень;
- постанов про накладення уповноваженими суб'єктами адміністративних стягнень.

Кожен із наведених видів адміністративних спорів представлений своїми суб'єктами та відповідною процедурою адміністративного вирішення, а саме: процесу. У цьому зв'язку важливо також наголосити, що саме від предмету оспорування залежить процедура вирішення спору, що передбачено відповідним галузевим законодавством, як то:

- спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, установлених законом,
- спори щодо правовідносин, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму.

Що стосується іншого різновиду адміністративних проваджень у запропонованому переліку, то такими є провадження, що реалізуються у діяльності органів публічної адміністрації:

- про адміністративні правопорушення (що розглядаються в адміністративному, а не в судовому порядку), тобто мова йде про правову оцінку рішень (постанов), що їх приймають органи владних повноважень в межах адміністративно-деліктних проваджень;
- про видворення за межі України іноземців, у випадку вчинення правопорушення чи порушення міграційного законодавства;
- нормотворчі, що передбачають процедуру підзаконної нормотворчої діяльності;
- дозвільні, що представлені наразі у формі надання адміністративних послуг;
- реєстраційні, зміст яких полягає у вчиненні суб'єктом реєстраційного юридичного факту;
- контрольні, що виражається у реалізації владними суб'єктами контрольних повноважень;
- атестаційні, що зорієнтовані на підготовку та забезпечення кадрової складової тощо.

Не менш важливим є й інша класифікація спорів, зокрема залежно від характеру адміністративної справи, варто поділяти юрисдикційні та неюрисдикційні провадження.

Юрисдикційні адміністративні провадження слід розглядати як провадження, спрямовані на вирішення справ про адміністративні правопорушення та інші правові спори.

У свою чергу, юрисдикційні адміністративні провадження доцільно поділяти на:

- а) провадження у справах про адміністративні пра-

впорущення;

б) провадження в адміністративних судах з приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень;

в) дисциплінарні провадження;

г) провадження за скаргами громадян тощо.

Що стосується неюрисдикційних адміністративних проваджень, то таким, як наголошують науковці, є провадження, спрямовані на вирішення справ позитивного характеру, що виникають у ході виконавчо-розпорядчої діяльності органів публічної адміністрації. Це говорить про те, що вказані адміністративні провадження реалізуються у тому випадку, коли йдеться про вирішення справ, не пов'язаних із фактами правопорушень і правових спорів. Тобто йдеться про позитивні адміністративні провадження, якими зокрема є:

а) нормотворчі провадження - діяльність уповноважених органів (посадових осіб) щодо підготовки та ухвалення правових актів;

б) установчі провадження - діяльність уповноважених органів (посадових осіб) щодо створення, реорганізації, ліквідації підприємств, установ, організацій та інших структур;

в) правозастосовні провадження - діяльність уповноважених органів (посадових осіб) щодо вирішення адміністративних справ із застосуванням норм адміністративного права. Наприклад: застосування заходів заохочення і стимулювання;

г) реєстраційні провадження - діяльність уповноважених органів (посадових осіб) щодо офіційного визнання законності відповідних дій чи нормативно-правових актів;

д) атестаційні провадження - діяльність уповноважених органів (посадових осіб) щодо визначення відповідності об'єктів атестації вимогам (критеріям), необхідним для функціонування у певній сфері;

є) контрольно-наглядові повноваження - діяльність уповноважених органів (посадових осіб) щодо здійснення контролю та нагляду у сфері державного управління тощо.

Таким чином, досліджуючи проблему поняття та класифікації адміністративно-правових спорів, зробимо висновок, що досліджуваний спір є правовим конфліктом, що виник між приватною чи публічною особами та суб'єктами владних повноважень, в силу прийняття останніми (суб'єктами) адміністративних актів щодо сфери публічно-правових відносин.

Література:

1. Адміністративна юстиція - це окремих вид судочинства, тож є підстави для її автономії: таку позицію висловили учасники низки круглих столів // <http://www.vasu.gov.ua/123635/>
2. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верх. Ради України. - 2005. - №35/36. - Ст. 446.
3. Чечот Д. М. Неисковые производства / Д. М. Чечот. - М. : Юрид. лит, 1973. - С. 10.
4. Хаманева Н. Ю. Теоретические проблемы административно-правового спора / Н. Ю. Хаманева // Государство и право. - 1998. - № 13. - С. 30.
5. Фролов С. Ф. Социология: сотрудничество и конфликты / С. Ф. Фролов. - М, 1997. - С. 173.
6. Лупарев Е. Б. Общая теория административно-правового спора / Е. Б. Лупарев. - Воронеж, 2003. - С. 134.
7. Битяк, Ю. П. Становлення та шляхи забезпечення

доступності правосуддя в адміністративному судочинстві [Текст] / Ю. П. Битяк // Вісн. Акад. прав. наук України. - 2003. - № 1 (32). - С. 56, 57.

8. Карась Б.О. Розгляд і вирішення адміністративними судами України спорів щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Карась Борис Олександрович; Київський національний універси-

тет імені Тараса Шевченка. - К., 2016. - 197 с.

*Ситніченко О.М.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правознавства
Київського національного
торговельно-економічного університету
Надійшла до редакції: 15.01.2016*

УДК 351.74 (4/9)

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Трояновський В. С.

В даній науковій статті визначаються основні засади забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України, а саме з'ясується набір засобів та прийомів особистої безпеки правоохоронців. Акцентується увага на доцільності впровадження позитивного зарубіжного досвіду в діяльність працівників Національної поліції України, шляхом окреслення зарубіжного досвіду з приводу забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання ними службових обов'язків.

Ключові слова: Національна поліція України, особиста безпека, поліцейські, службові обов'язки, екстремальні ситуації, "Шлях до виживання", програми особистої безпеки

В данной научной статье определяются основные принципы обеспечения личной безопасности работников Национальной полиции Украины, а именно выясняется набор средств и приемов личной безопасности правоохранителей. Акцентируется внимание на целесообразности внедрения положительного зарубежного опыта в деятельность работников Национальной полиции Украины, путем анализа зарубежного опыта по вопросам обеспечения личной безопасности полицейских при исполнении служебных обязанностей.

Ключевые слова: Национальная полиция Украины, личная безопасность, полицейские, служебные обязанности, экстремальные ситуации, "Путь к выживанию", программы личной безопасности

Construction in Ukraine of the legal state stipulates importance of decision of problem of providing of safety of her citizens. A key role this process is played by the organs of the National police of Ukraine. The no less important is remained by the personal safety of law enforcement authorities during implementation of official tasks.

Activity of workers of the National police of Ukraine in most cases is related to the danger and stress situations. Possibility of attacking worker of police exists during patrolling, duty, carrying of form and weapon. Practice shows that providing of the personal safety of workers of the National police of Ukraine did not attain a due level. Annually perishes and gets heavy wounds, injuries, psychonosema or ends life suicide far of employees of police.

At the same time, intensifying of problem of safety of vital functions of workers of the National police of Ukraine promotes also the criminogenic situation folded in society. In this connection, the problem of the personal safety of policeman at the course of duty matters very much for

existence and development of society.

Basic principles of providing of the personal safety of workers of the National police of Ukraine are determined in this scientific article, the kit of resources and receptions of the personal safety of правоохоронителей turns out namely. Attention is accented on expediency of introduction of positive foreign experience in activity of workers of the National police of Ukraine, by a decision foreign experience concerning providing of the personal safety of policemen at execution by them official duties.

Keywords: the National police Ukraine, personal safety, constabulary, official duties, extreme situations, "Way to the survival", programs of the personal safety

Постановка проблеми. Побудова в Україні правової держави обумовлює важливість вирішення проблеми забезпечення безпеки її громадян, яка є ключовим питанням діяльності всіх державних органів, зокрема органів Національної поліції України. Проте не менш важливим є питання забезпечення особистої безпеки правоохоронців під час виконання останніми покладених державою на них завдань.

Діяльність працівників Національної поліції України у більшості випадків пов'язана з небезпекою та стресовими ситуаціями. Можливість нападу на працівника поліції існує протягом усього часу патрулювання, чергування і, навіть, носіння форми та зброї. Практика показує, що забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України ще не має належного рівня, оскільки щорічно гине та отримує тяжкі поранення, каліцтво, психічний розлад або закінчує життя самогубством значна кількість правоохоронців. Водночас, загострення проблеми безпеки життєдіяльності працівників Національної поліції України сприяє також криміногенна ситуація, що склалася в суспільстві. У зв'язку з цим, проблема особистої безпеки поліцейського під час виконання службових обов'язків має велике значення для існування та розвитку суспільства. З урахуванням зазначеного постає необхідність окреслити досвід деяких зарубіжних країн з приводу забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання ними службових обов'язків, а також розглянути питання щодо його впровадження в Україні.

Виходячи з цього, метою даної статті є окреслення зарубіжного досвіду з приводу забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання ними службових обов'язків, а також звернення уваги на доцільності впровадження позитивного зарубіжного досвіду в діяльність працівників Національної поліції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти особистої безпеки поліцейських різних країн під